

**Opis systemu zarządzania
w tym systemu zarządzania ryzykiem
Banku Spółdzielczego w Kościerzynie**

Bank Spółdzielczy w Kościerzynie jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, którego głównym celem jest zapewnianie płynności i wypłacalności.

Z uczestnictwa w Systemie wynikają korzyści – między innymi dostęp do środków pomocowych w sytuacjach zagrożenia płynności lub wypłacalności, oraz obowiązki, do których należy m.in. stosowanie systemu limitów ustalonych w Systemie oraz poddawanie się działaniom prewencyjnym podejmowanym przez jednostkę zarządzającą Systemem.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem zorganizowany jest na dwóch niezależnych poziomach:

- 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
- 2) na drugi poziom składa się:
  - a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, na które składa się: identyfikacja, pomiar lub szacowanie, kontrola, monitorowanie oraz sprawozdawanie ryzyka,
  - b) działalność stanowiska do spraw zgodności.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

Zgodnie z obowiązującą w Banku strukturą organizacyjną:

- 1) w ramach poziomu pierwszego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska
  - a) Zespół finansowo – księgowy – komórka zarządzania „wolnymi środkami”,
  - b) Wydział kredytów,
  - c) Oddział w Stężycy,
  - d) Wydział operacyjno – rachunkowy,
- 2) w ramach poziomu drugiego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
  - a) Zespół monitoringu ryzyka kredytowego i wiarygodności trudnych,
  - b) Zespół analiz i ryzyk bankowych,
  - c) Zespół ds. kontroli.
  - d) Zespół ds. analiz kredytowych

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne strategie i zasady, które odnoszą się do identyfikacji, pomiaru monitorowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka. „Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Kościerzynie” oraz „Strategia zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Kościerzynie” określają również podstawowe zadania organów Banku w tym zakresie, co znajduje odzwierciedlenie w zasadach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyk w sposób szczegółowy.

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in.:
  - a) specyfikę i profil działalności,
  - b) możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku,
  - c) założenia polityki w zakresie ryzyka braku zgodności,
- 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
  - a) szacowania kapitału wewnętrznego,
  - b) planowania i zarządzania kapitałowego,
- 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,
- 4) zatwierdza plan pozyskania i utrzymania środków uznawanych przez Bank za stabilne źródło finansowania,
- 5) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku,
- 6) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji,
- 7) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem,
- 8) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej,
- 9) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń,
- 10) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 11) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności, ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarząd Banku:

- 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
  - a) systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności,
  - b) systemu kontroli wewnętrznej,

- c) szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania kapitałowego,
- d) dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego,
- 2) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów,
- 3) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia,
- 4) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,
- 5) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank,
- 6) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku,
- 7) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku,
- 8) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa,
- 9) zapewnienia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie,
- 10) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez audyt wewnętrzny SSO SGB oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem,
- 11) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- 12) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków, przy czym nadzór nad drugim poziomem zarządzania przypisany jest Prezesowi Zarządu.

1. Cele dla istotnych rodzajów ryzyka oraz sposób ich realizacji

- 1) **Ryzyko kredytowe** (w tym koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ekspozycji nieobsługiwanych i restrukturyzowanych)
  - wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
  - identyfikacja oraz maksymalne ograniczenie zagrożenia utraty płynności oraz wypłacalności dłużnika poprzez właściwą identyfikację, administrowanie i zarządzanie ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi;

- utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych¹ w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 8 %.
- utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych² od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33 %;
- ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku;
- ograniczanie ryzyka kredytowego wynikającego z transmisji ryzyka powiązanego z czynnikami środowiskowymi (w tym ze zmianą klimatu), społecznymi i związanymi z zarządzaniem (czynniki ESG) na jakość ekspozycji kredytowych oraz zdolność kredytobiorcy do obsługi zadłużenia;
- utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
- bezwzględne przestrzeganie limitów dużych ekspozycji określonych w CRR;
- wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 10% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
- zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 75 % ich udziału w portfelu kredytowym.
- zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych dla klientów detalicznych oprocentowanych stałą stopą procentową lub okresowo stałą stopą procentową przy uwzględnieniu limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej;
- wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
- prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 8% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 10% ich udziału w portfelu kredytowym.

---

¹ Według wartości bilansowej brutto.

² Według wartości bilansowej brutto z wyłączeniem odsetek.

Bank realizuje powyższe cele strategiczne poprzez:

- stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych w ramach Systemu Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć 175 % funduszy własnych Banku.
- utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym³;
- utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 80% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania⁴.
- dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- identyfikację klientów prowadzących działalność gospodarczą lub rolniczą o podwyższonym ryzyku ESG oraz analizę wpływu ryzyka ESG na zdolność kredytową tych klientów, na etapie udzielania kredytu lub przedłużania okresu kredytowania,
- ograniczanie udzielania nowego finansowania klientom, o podwyższonym ryzyku ESG;
- angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże;
- ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 200 % kapitału podstawowego Tier I;
- ograniczenie łącznej kwoty zaangażowania w jeden podmiot lub podmioty powiązane do poziomu 20 % kapitału podstawowego Tier I;
- ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
- udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DstI⁵) nie przekracza poziomów określonych w poniższej tabeli:

---

³Aktywa o charakterze bankowym stanowią aktywa, nie wynikające z działalności handlowej (zgodnie z definicją zawartą w art. 92 CRR).

⁴Definicja portfela została określona w zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym.

⁵Definicja wskaźnika DstI znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

<i>Dochód netto wnioskodawcy PWP –przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw</i>	<i>okres kredytowania</i>	<i>Wskaźnik Dtl / DStl</i>	<i>nie więcej niż</i>
<i>dochód ≤ PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	<i>DsTl</i>	<i>40%</i>
<i>dochód > PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	<i>DsTl</i>	<i>50%</i>
	<i>okres > 5 lat</i>	<i>DsTl</i>	<i>50%</i>

- stosowanie limitów LtV , na maksymalnym poziomie:
  - a. 80% przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych,
  - b. 90% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV i kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy - Prawo bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE),
  - c. 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej przychodowej,
  - d. 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej pozostałej;
  - e. 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej związanej z finansowaniem gruntów rolnych, które jednocześnie stanowią zabezpieczenie udzielonej ekspozycji kredytowej,
  - f. 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio i kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy - Prawo bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE)
  - g. do 100% włącznie w przypadku gwarantowanego kredytu mieszkaniowego Bezpieczny kredyt 2%;
  - h. wskaźniki wymienione w lit. a-g ulegają obniżeniu o 5 p.p. jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 20 lat;
- kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości mieszkalnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania do 25 lat;
- stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
  - a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;

- b) zlecenie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 10 p.p. i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek;
- stosowanie rotacji rzeczoznawców majątkowych przy wycenie nieruchomości, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi (Zasady zarządzania ryzykiem EKZH);
  - przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 5 lat;
  - udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których wskaźnik Dtl (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji T) oraz wskaźnik DStI, (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji S) nie przekracza
  - udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl⁶) nie przekracza:

<i>Dochód netto wnioskodawcy PWP –przecięte wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw</i>	<i>okres kredytowania</i>	<i>Wskaźnik Dtl / DStI</i>	<i>nie więcej niż</i>
<i>dochód ≤ PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	<i>Dtl</i>	<i>50%</i>
		<i>DsTI</i>	<i>40%</i>
<i>dochód > PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	<i>Dtl</i>	<i>65%</i>
		<i>DsTI</i>	<i>50%</i>
	<i>okres > 5 lat</i>	<i>DsTI</i>	<i>50%</i>

2) Ryzyko zarządzania ekspozycjami kredytowymi i nieobsługiwanymi

Celem strategicznym zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi jest zapewnienie w średnim terminie realizacji celów związanych z oczekiwanym poziomem portfela zagrożonego oraz poziomem rezerw celowych Banku, zgodnie z wymogami IPS-SGB oraz założeniami planu finansowego Banku i Wewnętrznego Planu Naprawy (jeżeli Bank taki realizuje)

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi w Banku, należą:

1. staranne identyfikowanie i sprawozdawania ekspozycji nieobsługiwanym i restrukturyzowanym;
2. ustalenie strategii redukcji NPE i monitorowanie poziomu redukcji NPE;
3. dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji na temat aktualnych i prognozowanych wielkości portfela NPE i FBE oraz udziału tych ekspozycji w portfelu Banku ogółem, w tym w podziale na poszczególne portfele kredytowe i produktowe;
4. dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji o wielkości migracji do portfela NPE oraz czynników wpływających na wielkość tych migracji;
5. analiza efektywności i skuteczności stosowania działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w tym poprzez poprawę klasyfikacji ryzyka, spłaty, sprzedaż portfela NPE, odpisania, umorzenia;

⁶ Definicja wskaźnika Dtl znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

6. raportowanie wyników oceny oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
7. wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytów wewnętrznych i zewnętrznych do bieżącego zarządzania i nadzoru nad portfelem.

3) Ryzyko operacyjne

Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:

- 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
- 2) racjonalizację kosztów;
- 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
- 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
- 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
- 6) w zakresie ryzyka powierzania czynności podmiotom zewnętrznym, sklasyfikowanych jako outsourcing, jest powierzanie czynności w sposób zapewniający:
  - a. ciągłe i niezakłócone ich działanie, zwłaszcza w przypadku powierzania funkcji krytycznych lub istotnych;
  - b. brak niekorzystnego wpływu na:
    - i. prowadzenie przez Bank działalności zgodnie z przepisami prawa,
    - ii. ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem,
    - iii. skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w Banku,
    - iv. możliwość wykonywania obowiązków przez biegłego rewidenta upoważnionego do badania sprawozdań finansowych Banku,
    - v. ochronę tajemnicy prawnie chronionej.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:

- 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
- 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
- 4) zachowanie należytej staranności przy wyborze usługodawcy;
- 5) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
- 6) monitorowania usługodawcy oraz jakości świadczonych przez niego usług w trakcie trwania umowy;
- 7) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
- 8) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku oraz ich testowanie;
- 9) zapewnienie sobie możliwości wyjścia z umowy sklasyfikowanej jako outsourcing w przypadkach, w których realizacja umowy stanowi zagrożenie dla realizacji celów określonych w ust.2 w szczególności w wyniku:
  - a. niewykonania świadczenia ze strony dostawcy usług,

- b. pogorszenia jakości wykonywanej funkcji oraz rzeczywistych lub potencjalnych zakłóceń działalności spowodowanych niewłaściwym wykonaniem funkcji lub jej niewykonaniem,
  - c. istotnego zagrożenia dla odpowiedniego i ciągłego wykonywania danej funkcji
- 10) posiadanie udokumentowanej strategii wyjścia w przypadku outsourcingu krytycznych lub istotnych funkcji.

4) **Ryzyko prania pieniędzy (ML) i finansowania terroryzmu (TF)**

Celem strategicznym, w zakresie przeciwdziałania ryzyku ML/TF, jest zapobieganie sytuacjom, w których Bank zostanie wykorzystany przez przestępców, terrorystów i wszelkie inne strony do przeprowadzania transferów oraz lokowania środków finansowych związanych z przestępczością i terroryzmem, co pozwoli na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa Banku i jego klientów.

Bank realizuje cele strategiczne w zakresie ryzyka ML/TF, o których mowa w ust. 2, poprzez następujące działania:

- 1) w obszarze organizacyjnym i zarządczym:
  - a. zapewnienie odpowiedniej struktury organizacyjnej i podziału zadań, w szczególności zapewniających przeciwdziałanie konfliktom interesów wynikającym z braku rozdzielenia funkcji operacyjno – wykonawczych oraz nadzoru i kontroli w procesie AML/CFT,
  - b. zapewnienie odpowiedniej wiedzy i umiejętności, poprzez odpowiedni proces szkoleniowy w zakresie ryzyka ML/TF, dla kadry kierowniczej wyższego szczebla oraz pracowników sprawujących zadania w ramach AML/CFT na pierwszym i drugim poziomie zarządzania ryzykiem,
  - c. zapewnienie zgodności działalności Banku oraz jego pracowników i innych osób wykonujących czynności na rzecz Banku z przepisami o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
  - d. przekazywanie w imieniu Banku zawiadomień o okolicznościach, które mogą wskazywać podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
  - e. określenie oraz wdrażanie standardów i wymogów w zakresie realizacji programu „poznaj swojego klienta”, stosowania środków bezpieczeństwa finansowego oraz oceny ryzyka klienta,
  - f. kontrola oraz nadzór nad pracą pracownika odpowiedzialnego w Banku za obszar AML/CFT,
  - g. raportowanie z obszaru AML/CFT do Organów Banku,
  - h. sporządzanie i aktualizowanie oceny ryzyka instytucji;
- 2) w obszarze biznesowym (obsługi klientów, przeprowadzania transakcji):
  - a. analiza ryzyka klienta, nadawanie oceny oraz stosowanie uzależnionych od tej oceny odpowiednich środków bezpieczeństwa finansowego podczas nawiązywania stosunków gospodarczych lub przeprowadzania transakcji, w tym transakcji okazjonalnej z klientem, a także w czasie trwania stosunków gospodarczych;
  - b. monitorowanie współpracy z klientem i weryfikowania, czy transakcje klienta są zgodne z wiedzą Banku o kliencie oraz zgłaszanie wątpliwości i podejrzeń wobec klientów i transakcji do przełożonych,
  - c. realizowanie programu „poznaj swojego klienta”,

- d. nienawiązywanie stosunków gospodarczych lub nieprzeprowadzanie transakcji okazjonalnej wobec klientów, którym na podstawie oceny ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu przyznana została kategoria nieakceptowalnego ryzyka lub w przypadku kiedy powzięto inne uzasadnione podejrzenia; powiązania klienta z procederem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
  - e. podejmowanie decyzji, na odpowiednim szczeblu decyzyjnym, o nawiązaniu lub utrzymywaniu stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne (PEP), członkami rodziny osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne oraz osobami znanymi jako bliscy współpracownicy osób zajmujących eksponowane stanowisko polityczne oraz stosowanie wymogów ustawowych odnośnie intensyfikacji stosowania środków bezpieczeństwa finansowego w odniesieniu to tych kategorii osób,
  - f. nienawiązywanie lub nieutrzymywanie stosunków gospodarczych z podmiotami powiązаныmi z państwem trzecim wysokiego ryzyka zidentyfikowanym przez Komisję Europejską w akcie delegowanym przyjętym na podstawie art. 9 dyrektywy 2015/849
  - g. w przypadku zlecenia przez klienta Banku transakcji lub otrzymania transakcji z państwa o którym mowa w § 33 ust. 3 pkt 2) lit f) wymagana jest zgoda kadry kierowniczej wyższego szczebla na kontynuowanie stosunków gospodarczych z tym klientem, a po uzyskaniu zgody stosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego.
  - h. realizowanie i organizowanie procesu AML/CFT w Banku,
  - i. informowanie pracownika odpowiedzialnego w Banku za obszar AML/CFT o wszelkich transakcjach, które wzbudzają podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
  - j. prawidłowe zapisywanie informacji o transakcjach dla celów raportowania do GIIF oraz nadzór w tym zakresie nad pracownikami dokonującymi rozliczeń;
- 3) w obszarze nadzoru, monitoringu i analizy:
- a. bieżące monitorowanie i analiza transakcji w systemie wykorzystywanym przez Bank dla potrzeb AML/CFT celem typowania transakcji i klientów podejrzanych o pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu,
  - b. nadzór nad procesem oceny ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu związanego z klientem, dokonywanym w Banku podczas nawiązywania stosunków gospodarczych z klientami oraz w trakcie ich trwania lub przeprowadzania transakcji okazjonalnej,
  - c. przekazywanie danych do GIIF i współpraca z GIIF oraz organami ścigania w realizowaniu programu AML/CFT,
  - d. nadzorowanie danych zawartych w systemie wykorzystywanym przez Bank dla potrzeb ALM/CFT w celu weryfikacji ich prawidłowości,
  - e. wydawanie zaleceń i rekomendacji w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie programu AML/CFT,
  - f. dokonywanie oceny podatności produktów na pranie pieniędzy oraz finansowanie terroryzmu,
  - g. merytoryczne wsparcie dla jednostek/komórek organizacyjnych Banku odpowiedzialnych za proces przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu,
  - h. realizacja procesu szkoleniowego dla pracowników jednostek/komórek organizacyjnych Banku,
  - i. nadzór nad procesem nadawania i zmiany kategorii ryzyka,

- j. nadzór nad stosowaniem środków bezpieczeństwa finansowego podczas nawiązywania stosunków gospodarczych z klientem, a także w czasie jej trwania oraz podczas przeprowadzania transakcji okazjonalnej,
  - k. nadzór nad prawidłowym zapisywaniem informacji o transakcjach przekraczających kwotę graniczną w celu ich prawidłowego przekazywania do GIIF;
- 4) w obszarze technologii i systemów informatycznych:
- a. wdrażanie i aktualizowanie systemów informatycznych służących realizacji programu AML/CFT,
  - b. zapewnienie prawidłowej parametryzacji oraz funkcjonalności systemów służących do: rejestrowania wymaganych przepisami transakcji, rejestrowania danych klientów Banku, oceny ryzyka klienta, monitorowania i analizy transakcji,
  - c. współpraca z Bankiem Zrzeszającym w zakresie wskazanym w lit. a) – b).

5) Ryzyko płynności

Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji,

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1. utrzymywanie przez Bank nadwyżki aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności);
2. realizowanie strategii finansowania;
  - a. głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych oraz instytucji rządowych i samorządowych;
  - b. Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
  - c. Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
  - d. Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowych źródeł środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
  - e. w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.
3. pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
4. utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Grupowym Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy;

5. finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony;
6. utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku ;
7. zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym;
8. dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dłużych deponentów;
9. dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
10. identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

6) **Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym**

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
- 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku;
- 3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
  - a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) – zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
  - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
  - c) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

7) **Ryzyko walutowe**

Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:

- 5) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
- 6) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego;
- 7) minimalizowanie ryzyka walutowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;
- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie poziomu aktywów płynnych w walutach obcych które zaspokoją wpływy netto w danej walucie obcej;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

8) Ryzyko kapitałowe

Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym;
- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
  - a. kapitał regulacyjny,
  - b. kapitał wewnętrzny;
- 3) współczynników kapitałowych na poziomie co najmniej minimum regulacyjnego powiększonych o wymóg połączonego bufora:
  - a. współczynnik kapitału podstawowego Tier I - 5,5% powiększony o wymóg połączonego bufora w wysokości 2,5 pp., tj. razem 8,0%;
  - b. współczynnik kapitału Tier I - 6% powiększony o wymóg połączonego bufora w wysokości 2,5 pp., tj. razem 9,5%;
  - c. łączny współczynnik kapitałowy - 8% powiększony o wymóg połączonego bufora w wysokości 2,5 pp., tj. razem 11,5%.

Uwzględniając wymagane poziomy współczynników kapitałowych określone w ust. 1 i konieczność zachowania poziomu ostrożnościowego Bank przyjmuje następujące poziomy wskaźników kapitałowych:

- 1) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 11%;
- 2) współczynnik kapitału Tier I – 12,5%;
- 3) łączny współczynnik kapitałowy – 15,5%

Dodatkowo, poszczególne poziomy współczynników są powiększane o bufor antycykliczny.

Długoterminowe cele kapitałowe Banku:

1. dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
2. ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
3. obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 80%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 10%;
4. dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił 70% kapitału Tier I;
5. dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni;
6. przekazywanie na fundusze własne minimum 70% nadwyżki bilansowej;
7. posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku ;
8. ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5;
9. nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego;
10. utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych w wysokości równej co najmniej obowiązującym Bank poziomom MREL-TREA i MREL-TEM;
11. utrzymywanie wskaźnika dźwigni co najmniej na poziomie 3,3%.

9) Ryzyko braku zgodności

Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:

- 1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi ;
- 2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
- 3) dążenie i dbałość o:
  - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
  - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
  - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
  - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank,

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
- 3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
- 4) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.

2. Metody pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka, stosowane limity ograniczające ryzyko, polityka stosowanych zabezpieczeń ograniczających ryzyko, opis innych metod ograniczania ryzyka stosowanych w Banku

1) Ryzyko kredytowe

Pomiar ryzyka kredytowego Bank dzieli na dwa poziomy:

- a) indywidualny
- b) portfelowy,

w ramach których ryzyko jest mierzone odpowiednio poprzez:

- a) wycenę każdej ekspozycji i tworzenie rezerw celowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów,
- b) dla portfela kredytowego:
  - ocenę struktury podmiotowej, rodzajowej i jakościowej portfela kredytowego,
  - ocenę poziomu wskaźnika kredytów zagrożonych,
  - ocenę udziału kredytów restrukturyzowanych w portfelu kredytowym,
  - ocenę wielkości salda rezerw celowych w porównaniu wielkością wyniku na działalności bankowej i wielkością wyniku finansowego Banku,
  - ocenę stopnia pokrycia rezerwami celowymi kredytów zagrożonych,
  - ocenę wartości odzysku z zabezpieczeń oraz poziomu pokrycia kredytów zabezpieczeniami,
  - monitorowania kredytów, ich struktury, czynników ryzyka,
  - analizę ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
  - analizę ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji,
  - ocenę skali stosowanych odstępstw od warunków kredytowania i ich wpływu na ryzyko,
  - przeprowadzaniu testów warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko kredytowe poprzez:

- prowadzenie odpowiedniej polityki kredytowej, w tym standardów kredytowych dotyczących oceny zdolności kredytowej,
- stosowanie zabezpieczeń spłaty kredytów,
- stosowanie systemu limitów,
- posiadanie, aktualizowanie i testowanie awaryjnych planów kredytowych

W obszarze ryzyka kredytowego Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I– administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	max 200 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – budownictwo	max 25 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu	max 5 %

do kapitału Trier I – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	max 20 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność profesjonalna, naukowa, techniczna	max 5 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	max 5 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	max 5 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	max 10%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	max 15 %
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – edukacja	max 5%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – górnictwo i wydobywanie	max 5%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	max 30%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	max 15%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – przetwórstwo przemysłowe	max 10%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	max 25%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – transport i gospodarka magazynowa	max 15%
Limit koncentracji branżowych w odniesieniu do kapitału Trier I – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	max 5%
Limity koncentracji zabezpieczeń w odniesieniu uznanego kapitału – gwarancje, poręczenia	max 20%
Limity koncentracji zabezpieczeń w odniesieniu uznanego kapitału – przewłaszczenie	max 10%
Limity koncentracji zabezpieczeń w odniesieniu uznanego kapitału – pozostałe zabezpieczenia	max 300%
Limity koncentracji kredytów w portfelu kredytowym – podmioty gospodarcze	max 70%

Limity koncentracji kredytów w portfelu kredytowym – jednostki samorządu terytorialnego	max 40 %
Limity koncentracji kredytów w portfelu kredytowym – osoby fizyczne	max 60 %
Limity koncentracji kredytów w portfelu kredytowym – podmioty sześcibla publicznego	max 20%
Limit udziału ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, których celem kredytowania nie jest nieruchomości EKZH łącznie	max 80%
Limit udziału ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, w których zabezpieczeniem jest nieruchomości komercyjna w EKZH łącznie	max 80%
Limit udziału ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, dla których okres trwania umowy jest dłuższy niż 20 lat w EKZH łącznie	max 80%
Limit udziału ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oprocentowanych stałą stopą procentową w EKZH łącznie	max 20%
Limit udziału ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oprocentowanych okresowo stałą stopą procentową w EKZH łącznie	max 20%
Limit udziału gwarantowanych kredytów mieszkaniowych w EKZH łącznie	max 20%
Limit udziału kredytów gotówkowych w kapitale Tier I	max 25%
Limit udziału limitów w ROR w kapitale Tier I	max 2%
Limit udziału kart kredytowych w kapitale Tier I	max 2%
Limity dla sumy ekspozycji kredytowych udzielonych osobom, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe w odniesieniu do kapitału Tier I	max 20%
Limit indywidualnie istotnych zaangażowań w odniesieniu do kapitału Tier I (<i>pow. 5% kapitału Tier I dla podmiotu lub grupy podmiotów</i>)	max 150%
Limit dużych zaangażowań w odniesieniu do uznanego kapitału (<i>pow. 10% kapitału Tier I dla podmiotu lub grupy podmiotów</i>)	max 85%
Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym	max 8%
Udział portfela kredytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania	max 80%
Udział ekspozycji kredytowych Banku zabezpieczonych hipotecznie w łącznej wartości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sektorze bankowym	max 2%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu kredytowym	max 75%
Udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem	max 10%

Udział detalicznych ekspozycji kredytowych Banku w łącznej wartości detalicznych ekspozycji kredytowych sektora bankowego	max 2%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych w portfelu kredytowym	max 10%
Udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem	max 8%
Udział kredytów udzielonych w konsorcjum bankowym w odniesieniu do kapitału Trier I	max 150%
Udział kredytów, dla których ryzyka związane z czynnikami środowiskowymi, społecznymi i związanymi z zarządzaniem negatywnie wpływają na sytuację finansową kredytobiorców w kredytach i zaliczkach	max 10%
wskaźnik orezerwowania	min 33%
wskaźnik NPL	max 5%

2) Ryzyko operacyjne

Pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się z dwóch punktów widzenia:

- a) na podstawie incydentów/zdarzeń operacyjnych, które miały miejsce
- b) na podstawie oceny zdarzeń, które mogą zaistnieć/zdarzeń potencjalnych, w oparciu o:

- „mapę ryzyka operacyjnego”,
- testy warunków skrajnych,
- Kluczowe Wskaźniki Ryzyka,
- samoocenę ryzyka,

Bank ogranicza ryzyko operacyjne poprzez:

- a) wdrożenie regulacji wewnętrznych opisujących realizowane w Banku procesy, systemy i oferowane Klientom produkty,
- b) planowaniu działalności z uwzględnieniem możliwości wystąpienia zdarzeń operacyjnych,
- c) wykorzystanie i użytkowanie baz danych o zdarzeniach operacyjnych,
- d) zarządzanie projektami uwzględniające możliwości wystąpienia zdarzeń operacyjnych
- e) zlecenie wykonywania czynności należących do zakresu działania Banku podmiotom zewnętrznym o niskim poziomie ryzyka operacyjnego ,
- f) zabezpieczenie prawne wiarygodności Banku wynikające z umów z klientami i kontrahentami;
- g) ubezpieczenie na wypadek zdarzeń operacyjnych, zapewniające utrzymywanie ryzyka operacyjnego na poziomie nie zagrażającym bezpieczeństwu funkcjonowania Banku
- h) wydawanie rekomendacji lub zaleceń, które pozwalają korygowanie, eliminowanie, zapobieganie, minimalizowanie skutków ryzyka;

- i) plany zachowania ciągłości działania zawierające ustalone i udokumentowane procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, bądź zdarzeń operacyjnych; plany te winny uwzględniać wszystkie kluczowe zasoby niezbędne do zachowania działalności.
- j) zarządzanie ryzykiem bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych
- k) stosowanie mechanizmów kontrolnych (m.in. wprowadzenie w Banku systemu zatwierdzania/akceptacji „na drugą rękę”, regularne przeprowadzanie kontroli wewnętrznych),

W obszarze ryzyka operacyjnego Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Ilość nowych pracowników	Max 3 os. w kwartale
Ilość zwolnionych pracowników	Max 3 os. w kwartale
Kwota niedoborów kasowych	Max 500 zł w kwartale
Ilość niepoprawnie zrealizowanych dyspozycji klienta	Max 15 w kwartale
Ilość umów kredytowych gdzie stwierdzono braki w dokumentacji	Max 15 w kwartale
Dostępność systemu bankowego	Max 12 godz. w kwartale
Dostępność systemu bankowości elektronicznej	Max 48 godz. w kwartale
Dostępność sieci bankomatów – średnia miesięczna liczba godzin niedostępności w przeliczeniu na 1 bankomat	Max 48 godz.
Liczba aktów wandalizmu	Max 1 w kwartale
Dostępność systemu wymiany SET BS	Max 6 godz. w kwartale

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii oszustwo wewnętrzne w okresie 12 miesięcy.	Max 5000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii oszustwo zewnętrzne w okresie 12 miesięcy.	Max 20000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy w okresie 12 miesięcy.	Max 5000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii Klienci, produkty i praktyki operacyjne w okresie 12 miesięcy.	Max 7000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii Szkody związane z aktywami rzeczowymi w okresie 12 miesięcy.	Max 40000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów w okresie 12 miesięcy.	Max 85000 zł
Maksymalna kwota strat w wyniku zdarzeń z kategorii Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi w okresie 12 miesięcy.	Max 120000 zł

3) Ryzyko płynności

Bank zarządza, w tym mierzy ryzyko płynności w trzech horyzontach czasowych:

- a) płynności bieżącej,
- b) płynności krótkoterminowej (do 30 dni) – stosując przepływy pieniężne,
- c) płynności strukturalnej (wynikającej z wszystkich aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, w tym płynności średnio- i długoterminowej) – stosując:
  - ocenę stabilności źródeł finansowania działalności Banku, w tym zwłaszcza depozytów (m.in. ustalenie poziomu osadu, uzależnienie od finansowania dużych deponentów, osób wewnętrznych),
  - zestawienie urealnionych terminów płatności aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych – Lukę płynności,
  - analizę wskaźników płynnościowych,
  - ocenę poziomu aktywów płynnych,
  - testy warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez:

- a) stosowanie systemu limitów,
- b) monitorowanie i reagowanie na sygnały wczesnego ostrzeżenia,
- c) utrzymywanie aktywów nieobciążonych zabezpieczających sytuację kryzysową w określonym „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni,
- d) posiadanie, aktualizowanie i testowanie awaryjnych planów płynności.

W obszarze ryzyka płynności Bank stosuje następujące limity:

Limit luki niedopasowania do 1 miesiąca	Min 1,0
Limit luki niedopasowania do 3 miesięcy	Min 0,9
Limit luki niedopasowania do 6 miesięcy	Min 0,9
Limit luki niedopasowania do 12 miesięcy	Min 0,8
Limit luki niedopasowania powyżej 1 roku	Max 1,2
Limit luki niedopasowania powyżej 2 lat	Max 1,2
Limit luki niedopasowania powyżej 5 lat	Max 1,1
Limit luki niedopasowania powyżej 10 lat	Max 1,1
Limit luki niedopasowania powyżej 20 lat	Max 1,0
Limit udziału zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sumie bilansowej	Max 13%
Limit udziału łącznej kwoty środków zgromadzonych przez dużych deponentów w podmiotach niefinansowych;	Max 30%
Limit udziału bazy depozytowej powiększonej o fundusze własne w należnościach powiększonych o majątek trwały	Min 105%
pasywa stabilne + fundusze własne / kredyty + majątek trwały	Min 100%

4) Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym

Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie pozycje wrażliwe na zmianę stopy procentowej.

Bank mierzy ryzyko stopy procentowej dla następujących rodzajów tego ryzyka:

- a) przeszacowania wynikającego z niedopasowania terminów przeszacowania pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych,

- b) bazowego spowodowanego niedoskonałą korelacją zmian stóp referencyjnych,
- c) opcji klienta w przypadku, gdy Bank lub jego klient może zmienić poziom i terminy przepływów pieniężnych,

w oparciu o:

- lukę przeszacowania;
- metodę wyniku odsetkowego;
- metodę wartości ekonomicznej kapitału (na potrzeby przeprowadzania testów warunków skrajnych);
- analizę wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej.

Bank bada powiązanie ryzyka stopy procentowej w zakresie:

- wpływu ryzyka kredytowego na ryzyko stopy procentowej;
- wpływu ryzyka płynności na ryzyko stopy procentowej.

Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez:

- a) stosowanie systemu limitów,
- b) dopasowywanie (w ramach możliwości) terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę stóp procentowych oraz stóp referencyjnych.

W obszarze ryzyka stopy procentowej Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.)	max 10 % FW
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.)	max 10 % FW
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka opcji (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.)	max 10 % FW
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka niedopasowania, bazowego i opcji łącznie powiększonej o zmianę wartości godziwej instrumentów finansowych, (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.)	max 10 % FW
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka niedopasowania, bazowego i opcji łącznie powiększonej o zmianę wartości godziwej instrumentów finansowych, (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 250 p.b.)	max 17 % FW
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku (testy od I do VI - maksymalna niekorzystna zmiana wartości ekonomicznej w wyniku nierównomiernej zmiany oprocentowania dla aktywów i pasywów wrażliwych)	max 12% FW

FW – fundusze własne Banku

5) Ryzyko walutowe

Bank mierzy ryzyko walutowe w oparciu o:

- wyznaczanie pozycji walutowych
- ocenę wpływu zmian kursów walutowych na wynik finansowy Banku,
- analizę wskaźników,
- testy warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko walutowe poprzez:

- a) stosowanie systemu limitów,
- b) domykanie pozycji walutowych.

W obszarze ryzyka walutowego Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>Wartość</i>
Udział całkowitej pozycji walutowej w funduszach własnych	max 2 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w EUR w funduszach własnych	max 0,25 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w USD w funduszach własnych	max 0,1 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w GBP w funduszach własnych	max 0,1 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w CZK w funduszach własnych	max 0,1 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w DKK w funduszach własnych	max 0,1 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w NOK w funduszach własnych	max 0,1 %
Udział indywidualnej pozycji walutowej netto w SEK w funduszach własnych	max 0,1 %
Aktywów płynnych dla każdej waluty oddzielnie, na poziomie nie niższym niż	Suma 30% środków zgromadzonych przez klientów na rachunkach a`vista i bieżących oraz 20% środków utrzymywanych przez klientów na rachunkach terminowych.

6) Ryzyko kapitałowe

Bank mierzy ryzyko kapitałowe poprzez:

- a) wyznaczanie wymogów kapitałowych, w ramach kapitału regulacyjnego,
- b) szacowanie kapitału wewnętrznego na istotne rodzaje ryzyka,
- c) ocenę współczynników kapitałowych,
- d) ocenę relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych,

e) dokonywanie testów warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko kapitałowe poprzez:

- a) utrzymywanie odpowiedniego poziomu współczynników kapitałowych oraz relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych,
- b) posiadanie, aktualizowanie i testowanie awaryjnych planów kapitałowych.

Bank stosuje następujące limity alokacji kapitału:

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Wartość % w stosunku do funduszy własnych</i>
Udział kapitał regulacyjnego na ryzyko kredytowe w funduszach własnych	max 43,61 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe w funduszach własnych	max 9 %
Udział kapitał regulacyjnego na ryzyko operacyjne w funduszach własnych	max 8 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne w funduszach własnych	max 3 %
Udział kapitał regulacyjnego na ryzyko walutowe w funduszach własnych	max 0 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe w funduszach własnych	max 2 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko koncentracji w funduszach własnych	max 1,5 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko na ryzyko płynności w funduszach własnych	max 1,99 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko na ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym w funduszach własnych	max 8,90 %
Udział dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko kapitałowe w funduszach własnych.	max 2 %

7) **Ryzyko braku zgodności**

Ryzyko braku zgodności zostało uznane przez Bank jako ryzyko trudnomierzalne, stąd Bank ocenia ryzyko braku zgodności tylko poprzez szacowanie jakościowe.

Szacowanie jakościowe odbywa się w dwóch wymiarach:

- 1) oceny skutków zdarzeń, które mogą wystąpić (w ramach ryzyka operacyjnego);
- 2) oceny skutków zdarzeń, których wystąpienie zostało zarejestrowane w oparciu o rejestr naruszeń compliance.
- 3) Ocenę potencjalnych skutków zdarzeń zewnętrznych.

3. Adekwatności systemu zarządzania ryzykiem oraz ogólny profil ryzyka

Zarząd Banku oświadcza, że funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem jest adekwatny do skali oraz złożoności prowadzonej przez Bank działalności.

Profil ryzyka Banku, w ujęciu ilościowym Bank określa poprzez wskazanie udziału kapitału wewnętrznego na poszczególne rodzaje ryzyka w funduszach własnych.

Na datę sporządzenia informacji profil ryzyka Banku przedstawiał się następująco:

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Wartość % w stosunku do funduszy własnych</i>
Ryzyko kredytowe	19,77%
Ryzyko operacyjne w tym ryzyko baku zgodności	6,00%
Ryzyko walutowe	0%
Ryzyko koncentracji	0%
Ryzyko płynności	0%
Ryzyko stopy procentowej	6,52%
Ryzyko kapitałowe	0%

4. Liczba stanowisk dyrektorskich członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W skład Zarządu Banku Spółdzielczego w Kościerzynie wchodzi Prezes Zarządu, Wiceprezes ds. Handlowych, Wiceprezes ds. finansowych.

W skład Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego wchodzi 7 osób.

Poszczególni członkowie Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku nie sprawują funkcji w zarządzie lub radzie nadzorczej innego podmiotu.

5. Informacja o Komitetach powołanych w Banku

W Banku funkcjonują następujące komitety, pełniące rolę doradczą w zarządzaniu ryzykiem:

- Komitet Kredytowy, którego spotkania zwołuje każdorazowo przewodniczący w celu opiniowania wniosków dotyczących:
  - kredytów,
  - gwarancji bankowych,
  - renegotjacji zawartych umów kredytowych,
  - zmiany sposobu zabezpieczania ekspozycji kredytowych,
  - zmiany klasyfikacji ekspozycji kredytowych do grup ryzyka (Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków - Dz. U. 2008r. Nr 235, poz. 1589),
  - zastosowania wyjątków od przyjętych procedur dotyczących kredytowania i prawnego zabezpieczenia ekspozycji kredytowych,

dla ekspozycji, których łączna wysokość wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjne przekracza 10% funduszy własnych Banku.

- Komitet Audytu Rady Nadzorczej, który spotyka się w terminach ustalonych dla posiedzeń Rady Nadzorczej, nie rzadziej niż 4 razy w roku w celu:
  - monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej, na podstawie wyników badania sprawozdań finansowych,

- monitorowania skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
- kontrolowania i monitorowania niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz jednostki zainteresowania publicznego świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie,
- informowania rady nadzorczej o wynikach badania rzetelności sprawozdawczości finansowej,
- dokonywania oceny niezależności biegłego rewidenta,
- przedstawiania Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczącej wyboru firmy audytorskiej,
- wydawania rekomendacji Radzie Nadzorczej Banku w sprawach dotyczących wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych,
- kontroli niezależności i obiektywności podmiotu pełniącego funkcje biegłego rewidenta w szczególności pod kątem zmiany biegłego rewidenta, poziomu otrzymywanego wynagrodzenia i innych powiązań z Bankiem,
- badanie przyczyn rezygnacji podmiotu realizującego zadania biegłego rewidenta.

6. System przepływu informacji w zakresie ryzyka stosowany w Banku

System przepływu informacji w zakresie ryzyka dotyczy głównie istotnych rodzajów ryzyka i odbywa się zgodnie z wewnętrzną procedurą Banku. Procedurą regulującą zakres, częstotliwość sporządzanej informacji oraz wskazująca osoby odpowiedzialne za jej sporządzenie a także jej odbiorców jest obowiązujący w Banku „Regulamin system informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Kościerzynie”

W ramach informacji zarządczej z obszaru każdego ryzyka sprawozdawane są:

- wyniki pomiaru ryzyka (wynikające z pomiarów opisanych w części II.3), w tym wyniki testów warunków skrajnych,
- informacja o realizacji przyjętych w Banku celów strategicznych (tolerancji / apetytu na ryzyko) oraz pozostałych limitów,
- wnioski dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Raporty z zakresu poszczególnych rodzajów ryzyka pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

W zależności od poziomu danego ryzyka istotnego raporty dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka dla Zarządu sporządzane są z częstotliwością miesięczną lub przynajmniej kwartalną, a dla Rady Nadzorczej z częstotliwością kwartalną lub przynajmniej półroczną.

I. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń

Bank Spółdzielczy w Kościerzynie realizuje zapisy zawarte w Uchwale nr 258/2011 KNF z dnia 04.10.2011 r. poprzez „Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Kościerzynie” wprowadzoną decyzją Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Kościerzynie z dnia 18.08.2017 r. – z późniejszymi zmianami.

Z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów oraz skalę działalności „Polityka zmiennych składników wynagrodzeń (...)” dotyczy członków Zarządu Banku.

W Banku dokonano oceny obowiązującego systemu wynagradzania członków Zarządu oraz wprowadzono zmienny składnik wynagrodzenia w rozumieniu Uchwały tzw. regulaminową premię roczną. „Polityka zmiennych składników wynagrodzeń (...)” podlega corocznemu badaniu i ocenie przez Radę Nadzorczą.

Przygotował:
Daniel Pastwa

Zatwierdził:
Zarząd Banku Spółdzielczego w Kościerzynie

Prezes Zarządu – Andrzej Koliński

Wiceprezes Zarządu – Karolina Pietruk

Wiceprezes Zarządu – Wojciech Grzenkowski

Kościerzyna, dn.27.06.2024 r.